

СТАНОВИЩЕ

от д-р Кирилка Симеонова Тагарева – доцент в Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология

Автор: Дилиян Илчев Манолов

Тема: Психичното благополучие в прехода към зрелостта

Научен ръководител: доц. д-р Кирилка Симеонова Тагарева – Пловдивски университет “Паисий Хилендарски”

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № Р33-1308 от 19.04.2021 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Психичното благополучие в прехода към зрелостта“ за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология. Автор на дисертационния труд е Дилиян Илчев Манолов – редовен докторант към катедра „Психология“.

Представеният от Д. Манолов комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ.

Дилиян Манолов е зачислен в редовна докторантура на 1.03.2017 г., а от 1.03.2020 е отчислен с право на защита. На 29.03.2021 г. катедреният съвет на катедра „Психология“ взема положително решение за готовността на Д. Манолов и неговия дисертационен труд за защита пред научно жури.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд на Дилиян Манолов е посветен на психичното благополучие на младите хора, встъпващи в зрелостта. Проблемът е актуален в научно и научно-приложно отношение. Днес психичното благополучие е нова тема в психологията и резултатите от съвременните изследвания показват, че психичното благополучие се свързва с многобройни ползи за здравето, интимните отношения, работата. Актуалността на изследването се свързва в изучаване на психичното благополучие в един „хоризонтален“ социален контекст при хора, принадлежащи към различни социални групи в обществото. Дилиян Манолов се опитва да осмисли психичното благополучие в неговата специфика и цялостност при млади хора с различна социална характеристика: лица със зрителни проблеми; лица без зрителни проблеми;

професионални актьори; студенти по актьорско майсторство; лица с нарушено зрение, които се занимават с театър; лица-създатели на графично съдържание в интернет.

3. Познаване на проблема

Дилиян Манолов познава състоянието на проблема и оценява творчески литературния материал. Осъществен е анализ на класически и съвременни източници, релевантни на темата, като над 80% от тях са на английски език, а по-голямата част са публикувани в последните 20 години.

4. Методика на изследването

В своето емпирично изследване Д. Манолов избира да приложи качествени и количествени методи, които му позволяват да постигне целта на изследването. Това са скали за удовлетвореност от живота и процъфтяване на Дайнър (Diner). Докторантът модифицира методиката за целите на собственото изследване, като включва в анкетирането два отворени въпроса: „Моля, посочете десет характеристики на благополучието!” и “Моля, избройте десет фактора за благополучието на професионалния актьор/студента по актьорско майсторство/незрящия актьор/влогъра!”. Представеното от докторанта описание на процедурата е такова, че позволява репликация на изследването. Анализът на резултатите се осъществява с предоставения ключ за оригиналните въпросници на Ед Дайнър (Diner) и сътрудници. Двата отворени въпроса са изследвани по метода за честотно натрупване по С. Джонев.

Приложен е статистически анализ за малки извадки с равни обеми с U-статистиката на Ман-Уитни (Mann-Whitney U test).

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд на Дилиян Манолов е разработен в класически вариант: увод, три глави, изводи и заключение, използвана литература, приложения. Дисертацията е с обем от 152 страници, включва 72 източника: 9 на кирилица и 63 на латиница. Текстът в дисертацията следва автентичния и собствен стил на изразяване на автора Д. Манолов.

В първа глава е представен теоретичният анализ на проблема. Литературният обзор е структуриран около конструкта психично благополучие. Представен е исторически обзор на изследване на психическото благополучие с анализ на вижданията на различни автори, като Дайнър (Diner), Риф (Ryff) и др. Представеният анализ е задълбочен в посока изследвания на психичното благополучие в съвременния свят на постоянно развиващите се технологии, ролята на социалните платформи върху благополучието и влогърството. Много компетентно и задълбочено са представени особеностите на благополучието при лица със зрителни затруднения, като детайлно са диференцирани характеристики при незрящи и слабовиждащи хора.

Втората глава е посветена на дизайна на емпиричното изследване. Представени са цел, задачи, хипотези. Избраните инструменти позволяват да се получи отговор на поставените задачи. В изследването участват общо 72 лица на възраст между 19 и 35 години, 54% от тях са

жени и 46% са мъже. Изследваните лица са разпределени в 6 групи с равни обеми от по 12 лица: група 1 е групата на професионалните актьори, група 2 е на студентите по актьорско майсторство, група 3 е на актьорите с нарушено зрение, група 4 е на създателите на съдържание в интернет, група 5 е на хората в ранна зряла възраст, а група 6 е на хората с нарушено зрение в ранна зряла възраст. Издигнати са 4 хипотези.

Трета глава съдържа резултати, количествен и качествен анализ на резултатите. Налице е ясна логическа структура на изложението в трета глава.

Приносните моменти, които ми дават основание за високата оценката на дисертационното изследване, са теоретични и приложни.

Осъществен е теоретичен анализ на съвременни схващания за психическото благополучие при творци, незрящи и създатели на съдържание за интернет. Представен е обзор на редки емпирични проучвания за благополучието на актьори, незрящи в ранна зряла възраст и семействата им.

В методиката на изследване е включена собствена съставна част от два отворени въпроса за изучаване на психичното благополучие при специфични социални групи.

По емпиричен път е изучено субективното възприемане на благополучието в различни социални групи: хора в ранна зряла възраст, незрящи и слабо виждащи в ранна зряла възраст, актьори, студенти по актьорско майсторство, незрящи актьори и създатели на съдържание в интернет. Емпирично са доказани разлики в описанията за общочовешкото благополучие и благополучието на собствената група, към която респондента принадлежи.

Емпирично са доказани разлики в психичното благополучие при незрящи лица и незрящи актьори.

Резултатите дават основание да се заложат специфични дейности за насърчаване на психичното благополучие в образователни, социални, здравни и интернет политики в обществото.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Публикациите, които отразяват резултати от дисертацията са общо четири и са самостоятелно дело на Д. Манолов. Това са доклади от конференции през 2017 г. и 2018 г. Две от публикациите са участия в шести и седми студентски научен форум, който се провежда ежегодно в Педагогическия факултет на ПУ, а две са доклади от научни конференции.

7. Автореферат

Авторефератът е в съответствие с изискванията и отразява основните резултати, постигнати в дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Представения дисертационен труд има богато съдържание по отношение на характеристиките на психичното благополучие при различни социални групи в посока на позитив-

ното функциониране и развитие в началото на зрелостта. Препоръчвам публикуване на научни статии и на монография по темата.

В рамките на моята компетентност не открих текстове, които могат да бъдат определени като плагиатство, а и в периода на работата ми върху дисертационния труд не съм получавала сигнали за такова.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторанта Дилиян Илчев Манолов притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Педагогическа и възрастова психология като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „**доктор**“ на **Дилиян Илчев Манолов** в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма Педагогическа и възрастова психология.

07.09.2021 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Кирилка Тагарева)